

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı: 623
Tarih: 30-12-2015

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Bazı Kanunlarda değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur. Gereğinin yapılmasını arz ederim.

Çağlar DEMİREL
HDP Grup Başkanvekili

TBMM BAŞKANLIĞI					
Tali Komisyon	İçişleri Kadın Erkek Fırsat Eşitliği				
Esas Komisyon	Anayasa				
Tarih:	29 Ocak 2016		E.No: 2/584		
Ysm.Uzm. em	Bşk.Yrd. 22	Başkan R.D.	Gn.Sek.Yrd. 10.	Gen.Sek. N.M.	
TBMM BAŞKANI	N				

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
30 Aralık 2015
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
30 Aralık 2015
No: 15423

GENEL GEREKÇE

Topluma ait olması gereken siyaset tarihsel olarak erki elinde tutan devletin elinde bir tekel haline gelmiştir. Sadece sermaye ve güç sahibi küçük bir azınlığın yapabildiği siyaset elitist bir siyasettir. Siyasetin toplumsallaşmadığı, yani insanlar kendi kararlarını kendileri almadığı sürece gerçek bir demokrasiden bahsetmek mümkün değildir. Siyasetin devletin tekelinden çıkarılarak halka iade edilmesi, özyönetim anlayışının inşa edilmesiyle mümkündür. Bu nedenle nüfusun yarısını oluşturan ve devlet zulmüne karşı direnen, demokrasi mücadelesinde öncü olan kadınların karar alma süreçlerine dahil olması ve bu alanda mücadele edilmesi radikal bir demokrasiyi inşa etmede önemlidir. Erkeklerin, kadınların özellikle siyasette karar alma mekanizmalarında bulunmaması için yarattığı engelleri aşmak için yani bir anlamda kadın erkek eşitliğinin toplumda sağlanabilmesi için bazı önleyici tedbirlerin alınması gerekmektedir. Dünya’da ve Türkiye’de kadın hareketlerinin kadın kotasının her aşamada uygulanması için mücadele etmesi sonucu büyük kazanımlar elde edilmiştir. Ancak buna rağmen bugün TBMM’de kadın milletvekili temsiliyeti %14.5 seviyesinde olup, OECD ülkelerindeki kadın temsiliyet oranından hala çok daha düşüktür. Kadınların eşit temsil hedeflerinin de altındadır. BDP’den önce parlamentoya 2007 yılında giren DTP’nin uygulamaya başladığı %40 kadın kotası 2013 yılına gelindiğinde ciddi kazanımlara sebep olduğu görülmektedir. DTP’nin kapatılmasından sonra BDP’de de partinin her organında kadın kotası uygulaması ve kadınlara pozitif ayrımcılık ilkesi devam etmiştir. Türkiye’de bir ilk olarak HDP kota uygulamasından eşit temsil sistemine geçerek kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadınların karar alma mekanizmalarında yer alabilmeleri anlamında önemli bir adım atmıştır. Böylelikle fiiliyatta kadınlar artık siyasetin içerisinde kendi politikalarını daha etkin olarak üretir hale gelmiştir.

DTP’nin uygulamaya başladığı eşbaşkanlık sistemi de kadınların kendi adına siyaset yapabilmelerini sağlamak adına, iktidarın eril yapısını dönüştürmek adına uygulanan bir önleyici tedbirdir. Başkanlık gibi iktidarın en merkezileştiği bir konumda iktidarın paylaştırılması ve kadın erkek arasında dağıtılması büyük bir dönüşüme neden olmuştur. DTP kendi kongresinde bu kararı aldıktan hemen sonra 2006 yılında Yargıtay uyarı kararı çıkarmıştır ve parti 2007 kongresinde bu uygulamadan vazgeçmiştir. Ancak devletin bu baskısına ve parti içi erkek egemen anlayışın engellemelerine rağmen kadınlar bu sistemden vazgeçmemiş, mücadele etmiştir ve yasallaşmasını sağlamıştır. Esasında DTP’nin bu adımıyla fiiliyatta zaten eşbaşkanlık uygulanmaya başlanmıştır, kadınlar yasal değişikliğe mecbur kalmadan kendi

kazanımlarını elde etmiştir ve bugün pek çok siyasi parti eşbaşkanlık uygulamasına başlamıştır. Çünkü eşbaşkanlık sistemiyle kadınların karar alma mekanizmalarına daha etkin katıldıkları, politika üretip uygulayabildikleri görülmüştür. Bu anlamda eşbaşkanlık sisteminin genişletilerek Belediyelerde de uygulanması kadınların alanlarını daha da genişletebilecek bir adım olacaktır. Dünyada bilindiği kadarıyla belediyelerde eşbaşkanlık sistemini uygulayan bir ülke bulunmamaktadır. Bu anlamda Türkiye dünyaya da öncülük edecek önemli bir değişiklik yapma imkanını yaratacaktır. Türkiye’de kadınlar yerel yönetimlerde neredeyse hiç yok durumdadır. Türkiye’deki 1.381 Belediye başkanlıklarının sadece %0,90’ı kadınlardan oluşmaktadır. İl genel meclisinin %3,51’i kadın üyelerdir. Belediye meclisi üyeliğinde ise sadece %4,54 kadın üye seçilmiştir. Dolayısıyla belediye başkanlıklarında neredeyse olmayan kadınlar yerel yönetimlerde söz sahibi olamamaktadır. Oysa ki kadınların yerelde doğrudan çevre, park, hastane, yol, temizlik, su, imar gibi pek çok alanda hem doğrudan en çok etkilenen, dolayısıyla sorunları en iyi bilen ve çözüm üretebilecek kesimdir. Bugün DBP’ye ait 103 belediye başkanlığının tamamında eşbaşkanlık sistemi fiili olarak uygulanmaktadır. Her belediyede yer alan kadınlar doğrudan kadınların sorunlarına dair çözümler üretmektedir, bu anlamda DBP büyükşehir belediyelerinde Kadın Politikaları Başkanlığı oluşturulmuştur. Kadın politikaları altında kadın istihdamı, kadına yönelik şiddet, kadın ekonomisini güçlendirme birimleri çalışmaktadır. Belediyelerde eşbaşkanlık sisteminin uygulanması yerel yönetimlerde bütüncül olarak uygulanacak kadın politikalarının kilit bir parçası haline gelmiştir ve eşbaşkanlık sistemiyle birlikte kadınların sorunlarına dair politikalar üretmede ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasında katkısı çok kısa zamanda görülmeye başlanmıştır. Dünyada bir ilk olan ve Türkiye’nin kadın politikalarında Avrupa ülkelerine örnek bir model olarak sunabileceği yerel yönetimlerde uygulanan eşbaşkanlık sisteminin yasallaşması Meclis’in gündemine alması gereken bir konudur.

Bu amaçla “BAZI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ” hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Siyasi partilerde başkanlık sisteminin tekil temsiliyeti yerine eşbaşkan sistemi uygulaması getirilerek, partinin en üst düzey temsil organından başlamak suretiyle cinsler arası eşit temsil sağlanacaktır. Eşbaşkanlık sistemi ile kadının başkanlık kurulundan itibaren siyasette eş düzeyde sorumluluğu ve temsiliyeti sağlanmış olacaktır. Bu bakımdan, eşbaşkanlık organının kanunla garanti altına alınması gerekmektedir.

MADDE 2- Madde 1’de gerekçesi belirtilmiş olan eşbaşkanlık organının kanunla garanti altına alınması durumu, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nun tümünde yapılacak değişiklikler için geçerlidir.

MADDE 3- Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda değişiklik yapılarak siyasi partilerde yasal zemine kavuşturulan eş başkanlık sistemi ile aynı gerekçelerle belediyelerde de eş başkanlık sisteminin uygulanması amaçlanmıştır.

MADDE 4- Belediyeler Kanununda değişiklik yapılarak siyasi partilerde yasal uygulanırken aynı gerekçelerle belediyelerde de eşbaşkanlık sisteminin uygulanması amaçlanmıştır.

MADDE 5- Belediyeler Kanununda yapılan değişiklikle Seçim Kanunu uyumlu hale getirilmesi hedeflenmiştir.

MADDE 6 - Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve Belediyeler Kanununun bütününde başkanlıkla ilgili tüm ibarelerin “eşbaşkan” olarak değiştirilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 7- Yürürlük maddesidir.

MADDE 8- Yürütme maddesidir.

BAZI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanununu'nun 13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 13-Siyasi partilerin merkez organları büyük kongre, biri kadın olmak üzere iki kişiden oluşan Eşbaşkanlık ve diğer karar, yönetim, icra ve disiplin organlarından ibarettir. Bu organların isimleri ve üye sayıları tüzüklerinde gösterilir.

Parti tüzüğünde, partinin gayerine uygun olarak, danışma ve araştırma amaçlı ihtiyari kurullar da teşkil olunabilir.

İhtiyari kurulların görev ve yetkileri ve üyelerinin sayısı ve seçilme usulleri tüzüklerinde gösterilir.”

MADDE 2- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun bütününde geçen “genel başkan” ibaresi “Eşbaşkanlık” ibaresi ile değiştirilmiştir.

MADDE 3- 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 12. maddesinin 2. fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“ Büyükşehir belediye eşbaşkanları biri kadın olmak üzere iki kişi olup, Büyükşehir belediye meclisinin başkanlarıdır. Büyükşehir içindeki diğer belediyelerin eşbaşkanları, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyeleridir.”

MADDE 4- 5393 sayılı Belediyeler Kanunu'nun 37. Maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Belediye Eşbaşkanı

Madde 37- Belediye eşbaşkanları biri kadın olmak üzere iki kişiden oluşur. Belediye eşbaşkanları, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcileridir. Belediye eşbaşkanları,

ilgili kanunda gösterilen esas ve usûllere göre seçilir.

Belediye eşbaşkanları, görevinin devamı süresince siyasî partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz;
profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz.”

MADDE 5- 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 1. Maddesinde bulunan “belediye başkanı” ibaresi “belediye eşbaşkanları” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 6- 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun ve bütününde 5393 sayılı ile Belediyeler Kanunun ve bütününde geçen “Belediye Başkanı” ibaresi “Belediye Eşbaşkanı” ibaresi ile değiştirilmiştir.

MADDE 7- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.